

NAPRĘŻENIA POD FUNDAMENTEM BEZPOŚREDNIM

Naprężenia pod fundamentem oblicza się w celu oceny spodziewanego osiadania podłoża. Stan naprężeń w ośrodku gruntowym pod geometrycznym środkiem bezpośredniego, prostokątnego fundamentu, posadowionego w wykopie zmienia się w trakcie realizacji inwestycji.

1. Przed rozpoczęciem inwestycji w gruncie istnieją naprężenia pierwotne, których źródłem jest ciężar własny gruntu

$$\sigma_h^\gamma = \sum_{i=1}^n m_i \cdot \gamma_i$$

gdzie: h – głębokość od powierzchni terenu [m],

i – numer warstwy geotechnicznej,

n – ilość warstw geotechnicznych,

m_i – miąższość kolejnej warstwy [m],

γ_i – ciężar objętościowy warstwy [kN/m³].

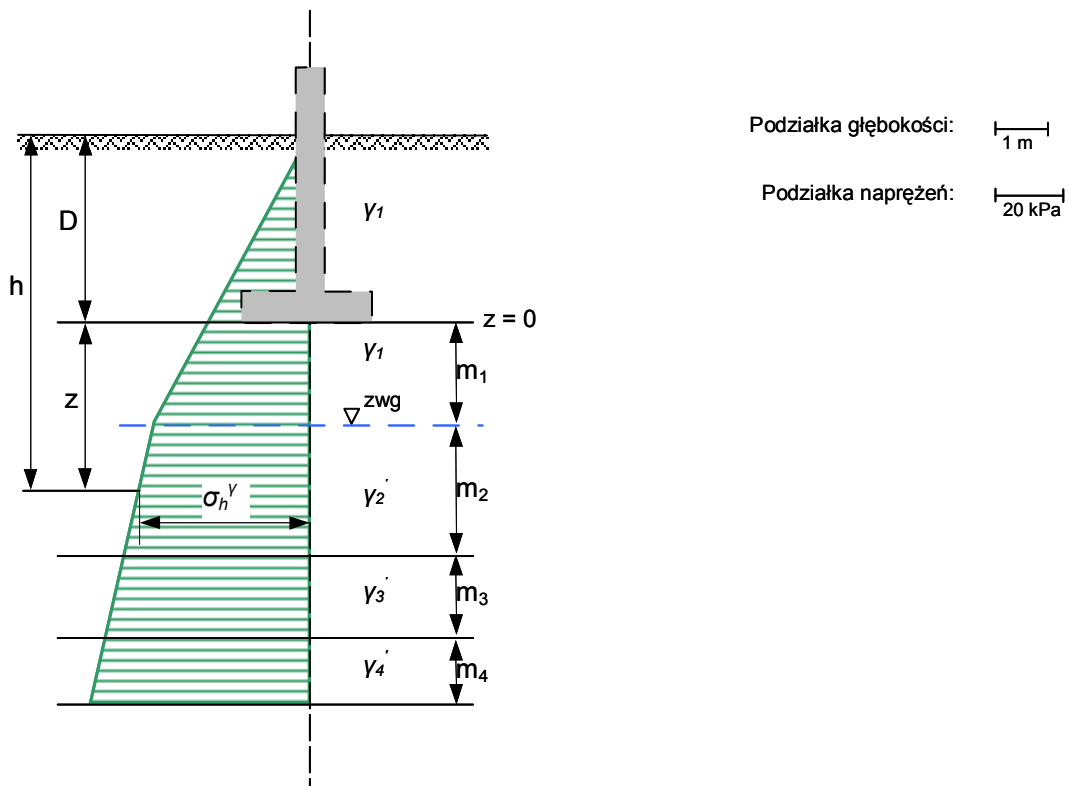
W przypadku, gdy warstwa geotechniczna znajduje się poniżej zwierciadła wody gruntowej należy uwzględnić wypór wody działający na szkielet gruntowy i do obliczenia naprężeń przyjąć ciężar objętościowy gruntu $\gamma' = (1 - n) (\gamma_s - \gamma_w)$.

Dla przykładu przedstawionego na rysunku 1, naprężenia pierwotne w poziomie posadowienia wynoszą:

$$\sigma_D^\gamma = D \cdot \gamma_1$$

naprężenia pierwotne na głębokości z poniżej poziomu posadowienia (głębokość h poniżej powierzchni terenu) są równe:

$$\sigma_h^r = D \cdot \gamma_1 + m_1 \cdot r_1 + (z - m_1) \cdot \gamma_2'$$

Rys. 1 Wykres naprężeń pierwotnych

2. Po wykonaniu wykopu fundamentowego następuje odprężenie gruntu i istniejące w tym stanie naprężenia pionowe w gruncie noszą nazwę naprężeń minimalnych (rysunek 2). Naprężenia minimalne w dnie wykopu są równe zero, zaś na głębokości $z > 0$ poniżej poziomu posadowienia wynoszą:

$$\sigma_z^m = \sigma_h^\gamma - \sigma_z^s$$

gdzie:

σ_z^m - naprężenia minimalne [kPa],

σ_h^γ - naprężenia pierwotne [kPa],

σ_z^s - naprężenia wtórne [kPa].

Naprężenia wtórne w poziomie posadowienia są równe naprężeniom pierwotnym na tym poziomie:

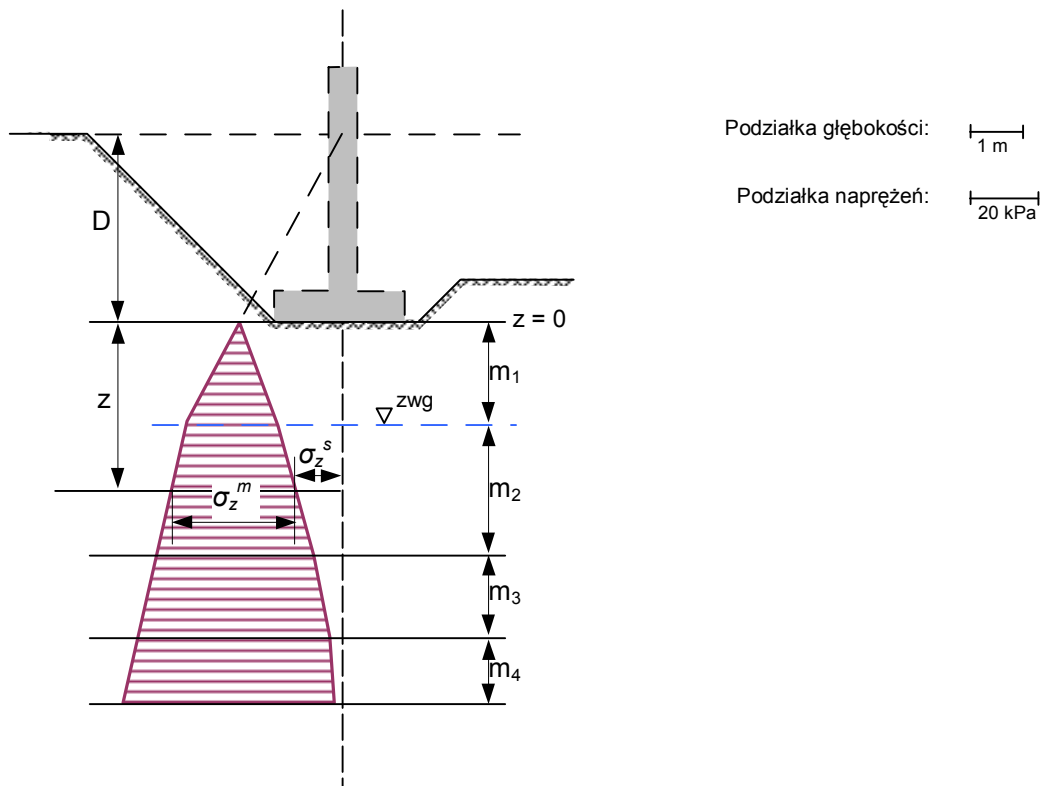
$$\sigma_{z=0}^s = \sigma_D^\gamma$$

Na głębokości $z > 0$ naprężenia wtórne oblicza się ze wzoru:

$$\sigma_z^s = \sigma_{z=0}^s \cdot \eta_o$$

gdzie:

η_0 – współczynnik zanikania naprężeń dla metody punktów środkowych.

Rys. 2 Wykres naprężeń minimalnych

3. W dalszych etapach realizacji inwestycji siła Q , pochodząca od ciężaru fundamentu oraz nadziemnych części obiektu budowlanego (ciężar ścian, stropów itd) systematycznie rośnie.

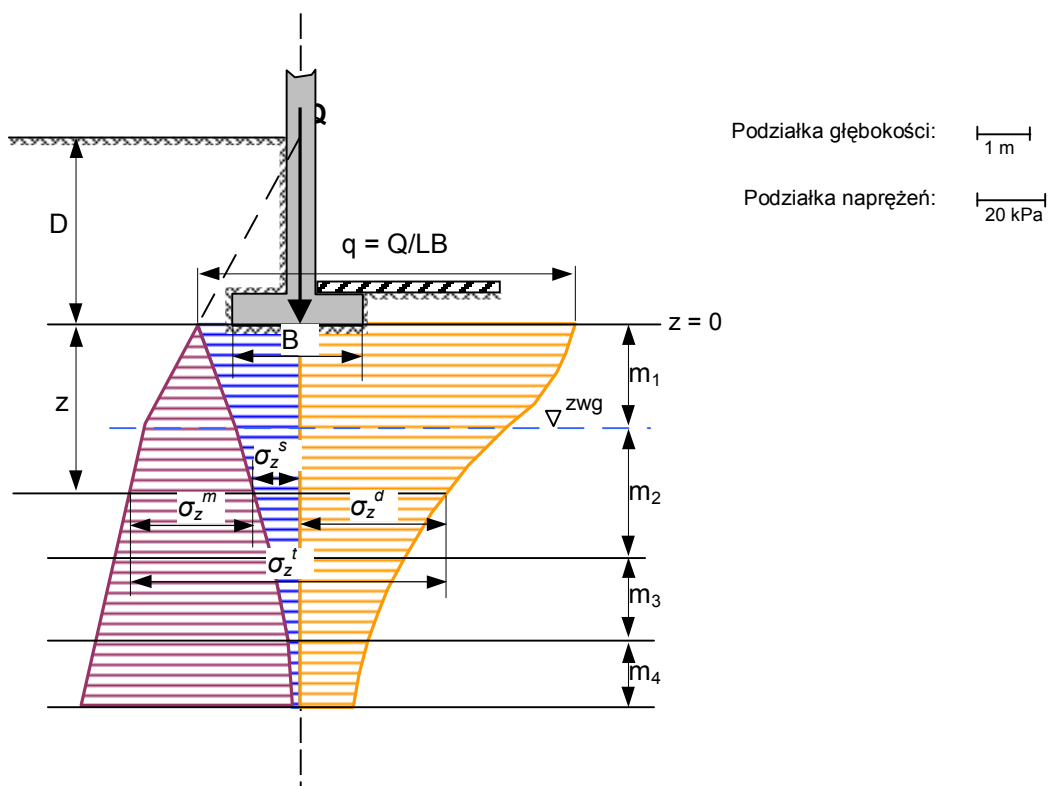
4. Po zakończeniu inwestycji i wyposażeniu obiektu jednostkowe obciążenie działające na podłoże gruntowe wynosi:

$$q = \frac{Q}{L \cdot B}$$

gdzie:

Q – obciążenie od fundamentu i budowli [kN],

L, B – wymiary fundamentu [m].

Rys 3. Wykres naprężeń wtórnych, dodatkowych i całkowitych

W poziomie posadowienia jednostkowe obciążenie podłoża q jest równe:

$$q = \sigma_{z=0}^s + \sigma_{z=0}^d, \text{ czyli:}$$

$$\sigma_{z=0}^d = q - \sigma_{z=0}^s$$

gdzie

$\sigma_{z=0}^s$ - naprężenie wtórne [kPa],

$\sigma_{z=0}^d$ - naprężenie dodatkowe [kPa].

Na głębokości $z > 0$ naprężenie dodatkowe oblicza się według wzoru:

$$\sigma_z^d = \sigma_{z=0}^d \cdot \eta_o$$

Po oddaniu obiektu do eksploatacji w ośrodku gruntowym panują naprężenia całkowite (rysunek 3), które oblicza się ze wzorów:

$$\sigma_z^t = \sigma_h^r + \sigma_z^d, \text{ lub}$$

$$\sigma_z^t = \sigma_h^m + \sigma_z^s + \sigma_z^d$$

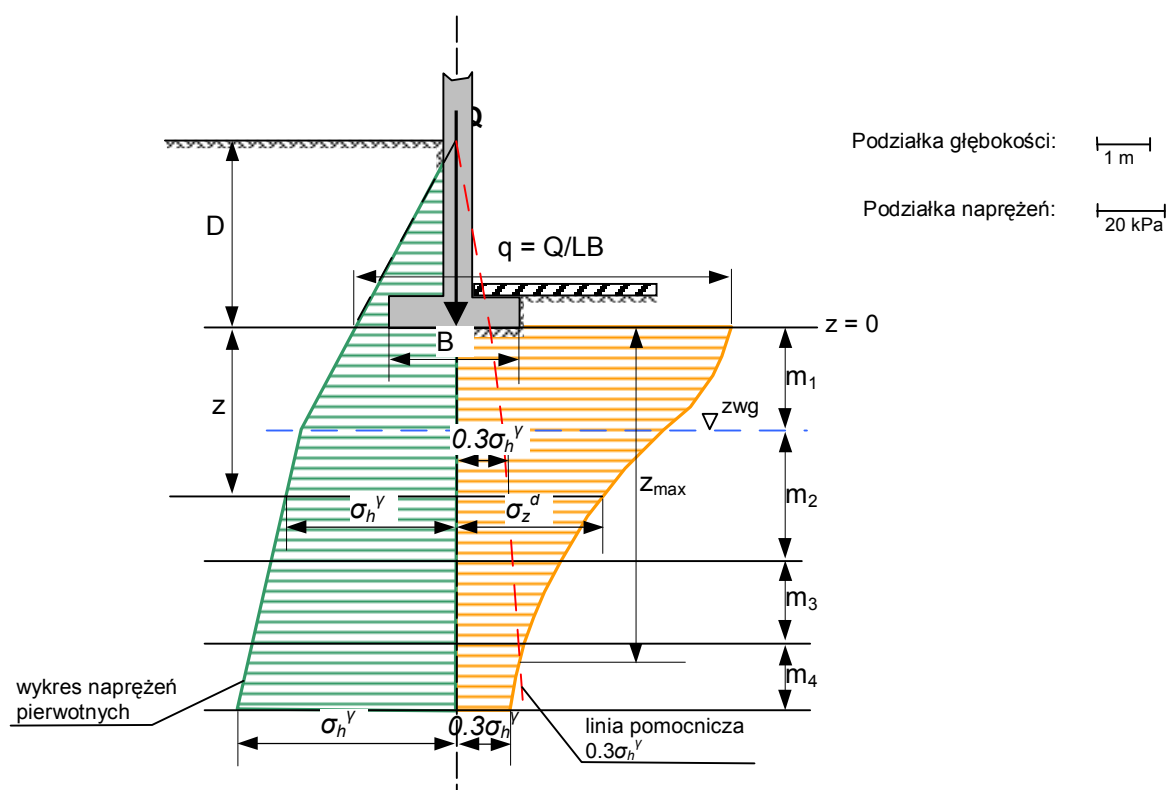
W przypadku, gdy w pobliżu rozpatrywanego fundamentu znajduje się obiekt wywierający nacisk na podłoże należy dodatkowo obliczyć naprężenia od tego obiektu, posługując się metodą punktów narożnych.

Wykres naprężeń pod fundamentem należy sporządzić do głębokości z_{max} , do której będą obliczane osiadania podłoża.

Głębokość podłoża budowlanego z_{max} wyznacza się według warunku:

$$\sigma_{z_{max}}^d \leq 0.3 \sigma_z^\gamma$$

Najprościej wartość z_{max} można wyznaczyć graficznie, stosując konstrukcję wykreślną jak na rysunku 4.

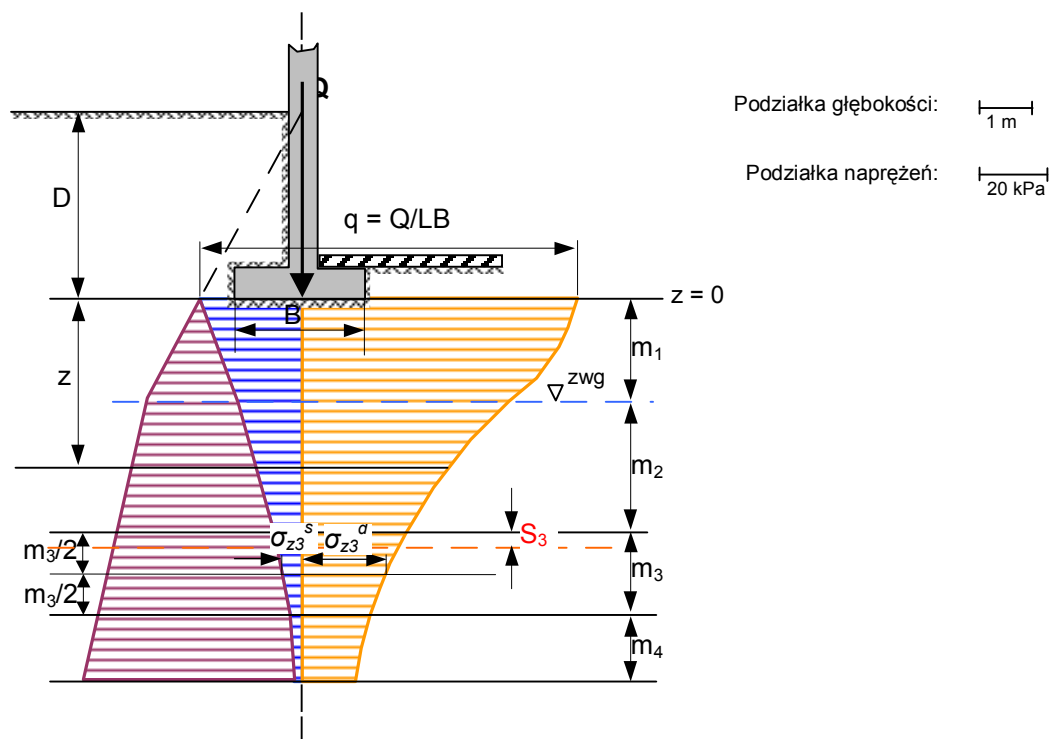

Rys. 4 Wyznaczenie głębokości podłoża budowlanego (z_{max})

Jeśli jednak głębokość z_{max} wyznaczona graficznie wypadnie w obrębie warstwy geotechnicznej „słabej”, o module ścisłości pierwotnej M_0 co najmniej dwukrotnie mniejszym niż w bezpośrednio głębiej zalegającej warstwie geotechnicznej, to głębokość podłoża budowlanego (z_{max}) należy powiększyć do spągu tej warstwy.

Obliczanie osiadania fundamentów.

Obliczanie osiadania zaleca się przeprowadzić metodą naprężeń. Osiadanie S_i warstwy należy wyznaczyć jako sumę osiadania wtórnego S_i'' w zakresie naprężenia wtórnego σ_z^s , z zastosowaniem modułu ścisłości wtórnej gruntu M (lub modułu wtórnego odkształcenia E , w zależności od metody obliczania), oraz osiadania pierwotnego S_i' w zakresie naprężenia dodatkowego σ_z^d , z zastosowaniem modułu ścisłości pierwotnej gruntu M_o (lub E_o).

Rys. 5 Schemat obliczenia osiadania pojedynczej warstwy podłoża

Osiadanie S_i warstwy podłoża o miąższości m_i oblicza się wg wzorów:

$$S_i = S_i'' + S_i'$$

$$S_i'' = \lambda \frac{\sigma_{zi}^s \cdot m_i}{M_i}$$

$$S_i' = \frac{\sigma_{zi}^d \cdot m_i}{M_{oi}}$$

w których:

S_i'' – osiadanie wtórne warstwy i, [cm],

S_i' – osiadanie pierwotne warstwy i, [cm],

$\sigma_{zi}^s, \sigma_{zi}^d$ – odpowiednio wtórne i dodatkowe naprężenie w podłożu pod fundamentem,
w połowie grubości warstwy, [kPa],

M_b, M_{oi} – edometryczny moduł ścisłości, odpowiednio wtórnej i pierwotnej,
ustalony dla gruntu warstwy i , kPa,

m_i – grubość warstwy i , cm,

λ - współczynnik uwzględniający stopień odprężenia podłoża po wykonaniu wykopu,
którego wartość należy przyjmować:

$\lambda = 0$ – gdy czas wznoszenia budowli (od wykonania wykopów fundamentowych do
zakończenia stanu surowego, z montażem urządzeń stanowiących obciążenie
stałe) nie trwa dłużej niż 1 rok,

$\lambda = 1.0$ – gdy czas wznoszenia budowli jest dłuższy niż 1 rok.

Warstwy o grubości większej niż połowa szerokości B fundamentu należy dzielić dodatkowo
na części o miąższości nie przekraczającej $0.5B$.

Całkowite osiadanie podłoża pod fundamentem bezpośrednim, a zatem osiadanie całej
budowli oblicza się sumując osiadania wszystkich warstw cząstkowych według wzoru:

$$S = \sum_{i=1}^n S_i$$

gdzie:

i – numer warstwy cząstkowej;

n – ilość warstw,

S_i – osiadanie warstwy i -tej.